HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א)מאי ניהו דלא עשו מעשה היינו דרבה אימא וכן אמר ר"נ אמר רב יהודה אמר רב עד זומם משלם לפי חלקו מאי משלם לפי חלקו אילימא דהאי משלם פלגא והאי משלם פלגא תנינא ב)משלשין בממון ואין משלשין במלקות אלא כגון דאיתזום חד מינייהו דמשלם פלגא דידיה ומי משלם והא תניא ג)א אין עד זומם משלם ממון עד שיזומו שניהם אמר רבא באומר עדות שקר (א) העדתי כל כמיניה ד)ב כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד אלא באומר העדנו והוזמנו בב"ד פלוני כמאן דלא כר"ע דאי כר"ע ה)הא אמר אף אינו משלם ע"פ עצמו אלא ג באומר העדנו והוזמנו בב"ד פלוני וחייבנו ממון ס"ד אמינא כיון דלחבריה לא מצי מחייב ליה איהו נמי לא מיחייב קמ"ל:

מתני' ד מעידין אנו את איש פלוני שגירש את אשתו ולא נתן לה כתובתה והלא בין היום ובין למחר סופו ליתן לה כתובתה ו)אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זו שאם נתאלמנה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה: **גמ'** כיצד שמין אמר רב חסדא בבעל רב נתן בר אושעיא אומר באשה אמר רב פפא ה באשה ובכתובתה: **מתני'** מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לחבירו אלף זוז על מנת ליתנן לו מכאן ועד שלשים יום והוא אומר מכאן ועד עשר שנים ו אומדים כמה אדם רוצה ליתן ויהיו בידו אלף זוז בין נותנן מכאן ועד ל' יום בין נותנן מכאן ועד עשר שנים: **גמ'** אמר רב יהודה אמר שמואל המלוה את חבירו לעשר שנים שביעית משמטתו

ואע"ג

מאי ניהו. האי ממון ביד בעליו דקאמר ר"נ היינו דלא נעשה מעשה שעדיין לא שילם אלא שנגמר דינו לשלם: **משלשין בממון.** אם שלשה עדים הן או ארבעה משלשין ביניהם בית דין נעשין שליש ביניהן להשוותם בפרעון איש לפי חלקו. אי נמי האי משלשין לישנא בעלמא הוא מחלקין הפרעון בין שלשתן והוא הדין נמי אם ארבעה הן מרבעין: **כל כמיניה.** בתמיה. וכי יכול הוא לחזור בו ויפטר הנדון מלשלם: **העדנו.** אני ופלוני וחבירו אינו מודה: **וחייבנו ממון.** בב"ד שהוזמנו והעמידנו הנדון בדין על הזמתנו וחייבונו בב"ד ומההוא שעתא ממונא הוא גבייהו ואין זה מרשיע את עצמו שכבר הרשיעוהו אלהים: **כיון דלחבריה לא מצי מחייב ליה.** שאינו נאמן על חבירו: **מתני' שגירש את אשתו.** בפנינו ביום פלוני וזה אומר לא גרשתי ואיני חייב לה כתובה ונמצאו זוממין בעמנו הייתם: **והלא בין היום כו'.** כלומר מה ישלמו אלו אם תאמר כל הכתובה והלא שמא ימות או יגרשנה היום או מחר וסופו ליתן לה כתובה נמצאו שלא היו מפסידין אותו כלום: **אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זו.** מספק שאם נתארמלה או נתגרשה יטלנה לוקח ואם מתה יירשנה בעלה ויפסיד מעותיו שנתן ובגמ' מפרש מאי קא מחייב להו תנא דמתני' ליתן: **גמ' כיצד שמין.** כלומר מאי קא מחייב להו למיתב דיש לפתור משנתנו לשני צדדים כיצד הרי יש לאיש ולאשה זכות ספק בכתובה זו היא מצפה שאם ימות או יגרשנה תגבה את כולה והוא מצפה שאם תמות בחייו יירשנה יפה כח זכותו מכח זכותה שהוא אוכל פירות הקרקע המיוחד לכתובתה תמיד ולא היא ועוד שהוא מוחזק ועומד והיא מחסרא גוביינא ואם באו למכור לאחר זו זכות ספיקה וזה זכות ספיקו שלו נמכר ביותר מעלה ולישנא דמתני' משמע ששמין זכות ספיקה דקתני כמה אדם רוצה ליתן שאם נתארמלה והא ליכא למימר שאותן דמים יתנו הזוממין שהרי לא זכות ספיקה באו להפסידו אלא זכות ספיקו שהיו מחייבין אותו לפרוע מיד ויש לומר דה"ק שמין זכות ספיקה כמה אדם רוצה ליתן בטובת הנאה שלה ואותו לא ישלמו וכל השאר ישלמו שכל השאר היו מפסידין אותו בעדותם אבל אותן דמים לא היו מפסידין אותו שהרי גם עתה כשהוזמו אם היתה רוצה למכרה יתן לה הבעל ברצון טובת הנאה זו או דלמא זכות ספיקו קאמר מתני' דלישיימו ואותן דמים יתנו העדים ולא מחייבינן להו כולי האי שיתנו כל הכתובה חוץ מטובת הנאתה דשמא לא היה נפסד בעדותן כל כך שאף עתה כשהן זוממין שמא ימות מחר ותגבה הכל כי היא לא תמכרנה לו בטובת הנאה אבל טובת הנאתו יתנו לו שכך היו מפסידין אותו שאם לא הוזמו היה פורע מיד עכשיו שהוזמו יש לו בה זכות ספיקו כבתחלה ושאם נתארמלה דמתני' ה"ק אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובה זו שהיא תלויה בספק שאם נתארמלה תגבנה היא ואם מתה יירשנה בעלה ושמין ב"ד את זכות ספיקו ויתנו לו: **רב חסדא אמר בבעל.** זכות ספיקו של בעל אומדין כמה אדם רוצה ליתן בו ואותו יתנו הזוממין: **רב נתן אמר באשה.** זכות ספיקה אומדין ואותו לא ישלמו ז)(וכל השאר ישלמו) וחומר גדול הוא אצלן: **אמר רב פפא באשה.** שמין כרב נתן ובכתובתה לא ישלמו לו אלא העודף בכתובתה על הדמים הללו אבל לא נכסי מלוג שלה ואע"פ שאף נכסי מלוג היו מפסידין אותו בעדותן מלאכול פירות בחייה ומלירש אותה במותה אין משלמין דיכולין לומר אנו לא העדנו אלא על כתובתה ולא ידענו שהיו לה נכסי מלוג. ואני לא כך שמעתיה וכך שמעתי רב חסדא אמר בבעל לפי מה שהן נכסי הבעל אם עידית אם זיבורית אומדין את טובת הנאתה (ג) כשהלוקח מדקדק בכך רב נתן אמר באשה ובא רב פפא ופירש מאי ובאשה דקאמר רב נתן בכתובתה שאם ייחד לה קרקע לכתובתה בו ישומו. ולבי מגמגם בה חדא היכי מחייבינן להו זכות ספיקה הלא לא היו מפסידין אותו אלא זכות ספיקו ועוד דהכי איבעי ליה למיתני רב חסדא אמר בנכסי הבעל ותו היכא דייחד לה שדה לכתובתה מאי טעמא דרב חסדא דפליג:

ואע"ג

באומר עדות שקר העדתי. ושוב הוזם לכאורה משמע (ג) דכי אמר הכי משלם חלקו דא"כ בקש להפסיד ממון חבירו בעדותו ולא נראה דהא ליתא מאן דמשלם ממון אלא א"כ הוזם במקום פלוני עמנו הייתם לכך יש לפרש עדות שקר העדתי ושוב הוזמו שניהן דהשתא יש לפרש (ד) כדאמר עדות שקר העדתי סותר עדותו ולא שייכא ביה תורת הזמה כי אם בחבירו ופריך הא כל כמיניה אפי' הוא בעצמו אתי לידי הזמה דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד והוי כלא סתר את דבריו וא"כ הוו שניהם זוממין ומשלמין ממון:

כיצד שמין. אותו זכות שיש לו לבעל בכתובתה דמה שהיא תחתיו יותר מאם גרשה לפי שאתה מוצא אותו יפוי כח שיש לו לבעל במה שהיא תחתיו בב' דרכים האחד אם ימכור לאחר זכות ספיקו שאם מתה יירשנה והשני הוא יקנה מאשתו זכות ספיקה שאם תתאלמן או תתגרש שהיא תמכור לו בדמים מועטים ובענין זה יפה כח זכותו יותר מאם (ה) למכור הוא זכות ספיקו כיצד הרי שהיתה כתובתה ק' מנה אם בא למכור זכות ספיקו יתן לו הלוקח נ' מנה נמצא שזכות הבעל כמה הוא במה שהיא תחתיו עולה לנ' מנה בדרך זה וכשהיא מוכרת כתובתה עולה זכותו ס' מנה לפי שאין זכות ספיקה שוה כמו זכות ספיקו חדא שהוא מוחזק ועומד והיא מחסרא גוביינא ועוד שהוא אוכל תמיד פירות הקרקע המיוחד לכתובתה ולא היא ולכך ח) כשהוא מוכר זכות ספיקו בנ' מנה האשה מוכרת זכות ספיקה הן לבעל הן לאחר במ' מנה הרי לך שיקנה מאשתו זכות ספיקה שתהא לו כל הכתובה של ק' מנה במ' מנה והשתא בדרך זה עולה יפוי כח וזכות הבעל במה שהיא תחתיו לס' מנה כדפירשתי ולכך מבעי ליה כיצד שמין מי אמרינן דשמין לאשה כמה אדם רוצה ליתן בזכות ספיקה דהיינו ארבעים וכל השאר דהיינו ס' מנה ישלמו שכל השאר (ו) מפסידין אותו בעדותן שמעידין שגירשה שהרי היו מחייבין אותו כל הכתובה ולישנא דמתני' משמע הכי דקתני אומדין כמה אדם רוצה ליתן שאם נתארמלה או נתגרשה משמע דשמין באשה או דלמא הא לא אמרינן לשום באשה לחייב העדים לשלם כל הכתובה חוץ מזכות ספיקה כדפי' שמא לא היה נפסד בעדותם כולי האי דשמא לא תמכור לו האשה זכות ספיקה ולכך אין לנו לשום באשה כדפירשתי אלא שמין בבעל כמה יתנו לו בזכות ספיקו אם ימכור בה דהיינו נ' מנה וכך ישלמו לו העדים שכך מפסידין אותו ושאם נתארמלה או נתגרשה דמתני' לאו למימר דשמין באשה אלא ה"ק אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובה (ז) זו שהיא תלויה בספק שאם תתאלמן או תתגרש תגבנה היא ואם מתה יירשנה בעלה ושמין בית דין זכות ספיקו ויתנו לו: **מעידין אנו באיש פלוני שגירש אשתו וכו'.** וא"ת וליחייבו שאר כסות ט)(ועונה) דהא מפסידין לאשה וי"ל דמיירי שמעשה ידיה שהן י)בידו שוין כשאר כסות (ועונה) ועוד י"ל שאומרת גירשתני וא"כ מחלה לבעלה אותן (ג') דברים ואע"ג דאמרינן האשה שאמרה לבעלה גירשתני נאמנת ה"מ היכא דליכא עדים אבל היכא דאיכא עדים לא כדאמרינן בכתובות פרק האשה שנתארמלה (דף כב:):

איכא

מסורת הש"ס

א) ס"א ממון ביד בעלים מאי ניהו, ב) לקמן ה., ג) [חגיגה טז:], ד) [כתובות יח: ב"ק קסח. סנהדרין מד:], ה) [לעיל ב: לקמן ד:] ב"ק ה., ו) [ב"ק פט.] ז) רש"ל מ"ז, ח) רש"א כשהבעל, ט) [טעות], י) [נ"ל בידה],

הגהות הב"ח

(א) גמ' העדתי. נ"ב פירוש דכיון דאמר הכי חייב לשלם חלקו מדיני דגרמי אע"פ דלא הוזם כל עיקר ועד זומם דנקט רב לאו דוקא אלא אפי' לא הוזם אלא שאמר עדות שקר העדתי. אבל תוס' ס"ל דוקא היכא דשוב הוזם וס"ל להך שינויא דהא דתניא עד שיזומו שניהם טעמא הוי דחד שהוזם מצי למימר אמת העדתי ולא בקשתי להפסיד את חבירי מה שאין כן בשניהם הוזמו דכיון דהאמינתה תורה לעדים שבאים להזימם א"כ הראשונים בקשו להפסיד ולפ"ז בחד שהוזם נמי כיון שאמר עדות שקר העדתי א"כ בקש להפסיד ממון חבירו בעדותו הלכך חייב לשלם כשהוזם אע"פ שלא הוזם חבירו וז"ש התוס' דכיון דאמר הכי א"כ בקש להפסיד ממון חבירו בעדותו הלכך משלם חלקו והקשו ע"ז דהא ליכא למ"ד דמשלם ממון בחד שהוזם דכיון דלא אשתמיט בתלמודא בשום מקום דחייב בשום פנים לשלם בחד שהוזם א"כ קשה [והשאר חסר]: (ב) רש"י ד"ה אמר רב פפא כו' שהלוקח וכו' הלא. נ"ב ותימה אמאי לא התיישב לו לפרש אומדין את טובת הנאתה וכל השאר ישלמו ובהא אומדנא פליגי ואפשר דעיקר גמגומו במאי דקשיא לי' תו דהו"ל למיתני רב חסדא אמר בנכסי הבעל ותו כו': (ג) תום' ד"ה באומר וכו' משמע דכיון דאמר הכי א"כ בקש וכו' ולא נראה דהא ליכא מאן דאמר דמשלם ממון אלא א"כ שניהם הוזמו במקום כצ"ל: (ד) בא"ד לפרש דכשאמר עדות: (ה) ד"ה כיצד מאם בא למכור הוא זכות ספיקו לאחר כיצד: (ו) בא"ד השאר היו מפסידין: (ז) בא"ד בכתובה של זו:

מוסף רש"י

משלשין. לשון חלוקה לפי חשבון הוא (כתובות קד.). **עד שיזומו שניהם.** יליף לה מקראי והנה עד שקר העד ואמר מר (סוטה ב:) כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים (חגיגה טז: ובעי"ז לקמן ה:). **כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד.** דבר המכחיש את הראשון דכתיב (ויקרא ה) אם לא יגיד, אהגדה קמייתא קפיד קרא (סנהדרין מד:) דגבי עדות חדא הגדה כתיבא אם לא יגיד וגו' (כתובות יח:). **אומדין כמה אדם רוצה ליתן כו'.** דאי ודאי נתגרשה ע"י עדים אחרים, כי משתכחי הנך עדים זוממין הוו משלמין לה כל כתובתה, דהא בעו לאפסודי כולה מינה דקאמרי נתן לה, אבל השתא שמא אינה עתידה ליטול כתובתה לעולם, שמא תמות ויירשנה בעלה ונמצא שלא היו מפסידין אותה כלום, לפיכך אין אומרים ישלמו לה כתובתה אלא אומדים כמה אדם רוצה ליתן לה מיד בכתובתה על הספק שאם נתארמלה או נתגרשה יטלנה הוא ואם תמות ירשנה בעלה והוא יפסיד מה שנתן ודמים הללו יתנו לה העדים, דטובת הנאה זו מפסידין אותה מיד, שאם תבא למוכרה בטובת הנאה זו לא תוכל (ב"ק פט.).

עין משפט נר מצוה

א מיי' פ"כ מהל' עדות הל"א טוח"מ סי' ל"ח:

י ב מיי' פ"ג מהל' עדות הלכה ה סמג עשין קט טוש"ע ח"מ סי' כט ס"א:

יא ג מיי' פי"ח שם הל' ח סמג עשין קי:

יב ד ה מיי' פכ"א שם הלכה א סמג שם טוח"מ סי' לח:

יג ו מיי' שם הלכה ב סמג שם טוח"מ שם:

רבינו חננאל

אמר רב יהודה אמר רב עד זומם משלם לפי חלקו. כגון שבא ואמר אנו פלוני ופלוני העדנו והוזמנו בבית דינו של פלוני וחייבונו ממון זהו משלם לפי חלקו. סד"א כיון דלחבריה לא מצי מחייב ליה איהו נמי לא משלם קמ"ל דמשלם לפי חלקו. אבל אחר שהעיד אם חוזר בו ואמר שקר העדתי לאו כל כמיניה כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד. וכי האי גוונא לא א) סגיא דאינו משלם על פי עצמו אלא עדותו שהעיד עדות נכונה חשבינן ומתקיימת. וכן אם נמצא אחד מן העדים זומם אינו משלם כלל דתניא לעולם אין משלמין ממון עד שיזומו שניהן. אבל אם הוזמו כולן משלמין כל אחד לפי חלקו דתנן משלשין במעות ואין משלשין במכות ב) אבל העידו שחייב מלקות ונמצאו זוממין כל אחד לוקה: מתני' מעידנו את איש פלוני שגירש את אשתו ולא נתן לה כתובתה והלא בין היום בין למחר סופו ליתן לה כתובתה אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זו שאם נתאלמנה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה: כיצד שמין. אמר רב חסדא בבעל. רב נתן בר הושעיא אמר באשה: אמר רב פפא באשה ובכתובתה פי' כשם שהעידו עליה שגירשה בעלה ונתן לה כתובתה ונמצאו זוממין אינן משלמין לה כל כתובתה אלא לפי טובת הנאת כתובתה כאשר הוא מפורש בפרק החובל בחברו (פח: פט.) הלכה חרש שוטה וקטן פגיעתן רעה כו' כן בכאן משלמין לאיש לפי טובת הנאתו בכתובת אשתו והיא תחתיו: כיצד אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זו שאם תמות אשה זו בחיי בעלה ויירשנה בעלה יזכה בה הקונה אותה מן הבעל ואם נתאלמנה או נתגרשה תגבה כתובתה ואבדו מעות הקונה וזהו שהיו מפסידין הבעל בעדותן שגירשה והוא שזממו לעשות לבעל. (וחלקו בזה רב חסדא אמר בבעל שמין אומדין כמה אדם רוצה ליתן כדי לקנות מזה הבעל מה שיירש כתובת אשתו לכשתמות והיא תחתיו כענין שפירשנו למעלה). ושומא זו רב חסדא אמר בבעל כלומר אומדין דעת זה הבעל בכמה מן המעות יתרצה זה למכור כתובת אשתו בטובת הנאה כענין שפירשנו למעלה. ורב נתן בר הושעיא אמר בדעת האשה אומדין ושמין בכמה תתרצה אשה זו שתמכור כתובתה בטובת הנאה כמו שפירשנו למעלה ג). ורב פפא הוסיף על דברי רב נתן ואמר באשה ובכתובתה הן שמין ד) נמצא רב נתן ורב פפא חולקין על רב חסדא ורבו עליו: [כאן חסרים מן הכתב ג' שיטין וחצי]:

א) פי' לא מבעיא וכ"ה בטור ח"מ סי' לח בשם רבינו וע' ש"ך שם ס"ק א' שהאריך בזה: ב) כיצד כו': ג) עי' רש"י ובערוך ערך שמין א': ד) דברי ר"פ לא פירש ר"ח ועי' רש"י ובעל המאור ורמב"ן מלחמות ובחידושיו ובערוך שם ובריטב"א: